

گام‌های توسعه در آموزش پزشکی
مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی
دوره سیزدهم، شماره اول، ص ۳۳ - ۲۰، ۱۳۹۵

بررسی عوامل مؤثر بر مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

خدیجه جمشیدی مقدم^{۱*}، احمدرضا نصر^۲، سید ابراهیم میرشاه جعفری^۳

۱. کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی، گروه برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۲. دکتری تخصصی برنامه‌ریزی درسی، استاد، گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۳. دکتری تخصصی برنامه‌ریزی درسی، استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

• دریافت مقاله: ۹۳/۱۰/۲۹ آخرین اصلاح مقاله: ۹۴/۲/۱۵ • پذیرش مقاله: ۹۴/۲/۱۶

زمینه و هدف: دانشجویان خارجی در حین تحصیل با مشکلات آموزشی مختلفی مواجه می‌شوند که ادامه تحصیل در کشور میزبان را برای آن‌ها دشوار می‌سازد. با توجه به اهمیت مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی و شناسایی عوامل مؤثر در کاهش مشکلات آنان، پژوهش حاضر به بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان پرداخت.

روش کار: این مطالعه از نوع کمی - کیفی بود که به روش توصیفی - تحلیلی انجام شد. در بخش کیفی، با ۱۴ نفر از دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان مصاحبه صورت گرفت و در بخش کمی نیز ۵۶ نفر از دانشجویان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی متناسب با حجم نمونه، انتخاب شدند. از مصاحبه نیمه ساختار یافته و پرسش‌نامه محقق ساخته برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از روش مقوله‌بندی، آمار توصیفی، آزمون‌های تعقیبی، ANOVA، t تک متغیره و رگرسیون چند متغیره در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان در بخش کیفی شامل «ضعف در فهم زبان فارسی، متفاوت بودن نظام آموزشی، نامناسب بودن روش تدریس استادان و نارضایتی از کتاب‌های درسی» بود. در بخش کمی، مشکلات آموزشی در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار نبود. همچنین، مشکلات دانشجویان بر حسب فرهنگ و طول اقامت در ایران تفاوت معنی‌داری داشت.

نتیجه‌گیری: نتایج مربوط به عوامل پیش‌بینی‌کننده مشکلات آموزشی نشان داد که مواردی مانند عدم تشابه فرهنگی و حضور کمتر در ایران، پیش‌بینی‌کننده می‌باشد. بر این اساس، با آشنا کردن دانشجویان خارجی با آداب و رسوم ایرانی و برگزاری کلاس‌های توجیهی در معرفی نظام آموزشی ایران، می‌توان به ایجاد انگیزه یادگیری و در نتیجه کاهش مشکلات آموزشی آن‌ها کمک کرد.

کلید واژه‌ها: دانشجویان خارجی، کشور میزبان، مشکلات آموزشی، علوم پزشکی، ایران، مطالعه کیفی و کمی

*نویسنده مسؤول: گروه برنامه‌ریزی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

• تلفن: ۰۳۱-۳۶۶۸۳۱۰۷ • شماره: ۰۳۱-۳۷۹۳۲۵۴۲

Email: jamshidi.khadijeh@yahoo.com

مقدمه

پدیده جهانی شدن و فرو ریختن مرزهای دانش در هزاره سوم، رسالت‌های نوینی را در برابر رسالت‌های کلاسیک آموزش عالی ترسیم کرده است که دانشگاه‌ها را فرای آموزش و پژوهش، به جذب دانشجویان خارجی سوق می‌دهد. دانشجویان خارجی یک مورد خاص از اقامت کوتاه مدت توریست‌ها یا مهمانان (۱)، به منظور مطالعه کردن می‌باشد و یا افرادی که غیر از تابعیت کشور خودشان، با اقامت موقت در کشور دیگر با هدف ادامه تحصیل، یک گروه اصلی از مهاجران بین فرهنگی را تشکیل می‌دهند (۲). دانشجویان خارجی برای کشورها و دانشگاه‌ها از اهمیت راهبردی بالایی برخوردار هستند و علاوه بر منافع اقتصادی، منابع انتقال استعدادهای درخشان و سرمایه‌های علمی دانشگاه‌ها محسوب می‌شوند. Johnson دلایل حمایت از دانشجویان خارجی بعد از جنگ جهانی دوم را فواید آموزشی برای دانشگاه‌ها، امتیازات اقتصادی و آموزش نسل‌های متوالی از رهبران آینده کشورهای خارجی می‌داند که در این میان، برخی از کشورها از جمله ایالات متحده آمریکا هدف سوم را به طور جدی دنبال می‌کنند (۳).

طبق گزارش *Institute of International Education* سود حاصل از ثبت‌نام دانشجویان خارجی در دانشگاه‌های آمریکا در سال تحصیلی ۲۰۱۳-۲۰۱۲ حدود ۲۱ میلیارد دلار برآورد شده است (۴). دوستان و خانواده‌های دانشجویان خارجی که به عنوان توریسم برای ملاقات به کشور میزبان مسافرت می‌کنند، نیز به طور غیر مستقیم در پیشرفت اقتصادی کشور میزبان نقش مهمی دارند (۵).

دوران تحصیل برای دانشجویان خارجی به ویژه دانشجویان پزشکی، در اغلب موارد دوره مهیج و پرچالشی است. در طول این دوره، دانشجویان به دلیل رویارویی با عوامل استرس‌زا و لزوم سازگاری مناسب، با مشکلات آموزشی زیادی مواجه می‌شوند. این چالش‌ها ممکن است منبعی از اضطراب را برای آنان فراهم آورد و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آن‌ها را به خطر اندازد. نتایج مطالعه Tseng و Newton گزارش کرد که

مشکلات دانشجویان خارجی شامل سازگاری در زمینه‌های علمی، اجتماعی-فرهنگی و روانی می‌باشد (۶). بیشتر دانشجویان خارجی در زمینه‌های فرهنگی، مهارت‌های زبانی و تجارب آموزشی تفاوت‌های زیادی با کشور میزبان دارند (۷). Kaur در پژوهش خود نشان داد که اغلب دانشجویان خارجی به دلیل این‌که پیش‌تر در نظام آموزشی انگلیسی یا فرانسوی (که تنها دروس مرتبط با رشته تخصصی از اهمیت خاصی برخوردار است) تحصیل کرده‌اند، در طول دوره تحصیل در آمریکا که دارای نظام آموزشی متفاوتی است، با مشکلات فراوانی مواجه می‌شوند. همچنین، دانشجویان خارجی در حین ورود به آمریکا از چگونگی و چرایی انتخاب دروس غیر تخصصی شناخت کافی نداشتند و به این دلیل در حین انتخاب دروس متفاوت از رشته تخصصی خود، سردرگمی زیادی داشتند (۸).

بسیاری از تحقیقات به تفاوت‌های بین سوابق آموزشی دانشجویان خارجی توجه داشته‌اند. از جمله مطالعه Jochems و همکاران نشان داد که دانشجویان خارجی در مقایسه با دانشجویان بومی با مشکلاتی در زمینه تفاوت‌های فرهنگی، ضعف زبان و عدم توانایی در برقرار ساختن ارتباط مؤثر با مدرسان و سایر دانشجویان مواجه می‌باشند (۹). ضعف در تسلط به زبان میزبان، عامل تش‌زایی است که می‌تواند زمینه‌ساز مشکلات زیادی برای دانشجویان خارجی باشد (۱۰). اغلب دانشجویان خارجی به دلیل نداشتن توانایی کافی در حین سخنرانی و امتحانات شفاهی، با مشکل مواجه می‌شوند (۱۱). یکی از دانشجویان مشکل خود را در مصاحبه با Briguglio بدین صورت توضیح داد: «مشکل من فقط در نوشتن نیست، بلکه در بیان عقاید و افکارم در محیط دانشگاه با مشکل مواجه می‌شوم» (۱۲). حقوق‌دوست و همکاران در پژوهش خود مهم‌ترین عوامل مؤثر بر طول مدت تحصیل دانشجویان بورسیه ایرانی در بریتانیا را به ترتیب اولویت، ضعف زبان انگلیسی و عدم توانایی استاد راهنما در هدایت دانشجو معرفی کردند. بیشتر دانشجویان خارجی رشته‌های

خارجی، اما وجود مشکلات نظام آموزش عالی کشور، تصور این دانشجویان را از ایران به عنوان سرزمینی کهن و با سابقه درخشان علمی، مخدوش خواهد کرد و عدم رفع این مشکلات می‌تواند به مانعی جدی در جذب دانشجویان خارجی تبدیل گردد. با توجه به مطالب ذکر شده و این که در ایران مطالعه‌ای به طور مستقیم عوامل مؤثر بر مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی علوم پزشکی را مورد بررسی قرار نداده است، هدف از انجام مطالعه حاضر، بررسی مشکلات این دانشجویان بود تا مسئولان بر اساس نتایج آن برنامه‌ریزی‌های مناسب‌تری انجام دهند.

روش کار

این تحقیق از نوع توصیفی-تحلیلی بود که به روش کمی-کیفی انجام شد. برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش کمی از پرسش‌نامه محقق ساخته و در بخش کیفی از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده گردید.

جامعه آماری پژوهش را همه دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (۷۷ نفر) در سال تحصیلی ۱۳۸۸-۸۹ تشکیل دادند. برای محاسبه نمونه دانشجویان خارجی، ابتدا واریانس جامعه با انجام یک مطالعه مقدماتی برآورد گردید (۰/۸۶۳). سپس با استفاده از فرمول Cochran، حجم نمونه ۵۶ نفر برآورد شد. این افراد با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم دانشجویان خارجی هر ملیت، انتخاب شدند. علاوه بر این، به منظور انتخاب مشارکت کنندگان از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده گردید. در این نوع نمونه‌گیری، نمونه‌هایی انتخاب می‌شوند که از لحاظ اهداف تحقیق، اطلاعات غنی دارند (۲۰). معیارهای ورود افراد به مطالعه شامل علاقمند بودن به برقراری ارتباط و بیان تجربیات خود، تسلط کافی به زبان فارسی، حداقل سه سال حضور در ایران و داشتن تجارب کافی برای برخورد با مشکلات بود.

در این راستا، از طریق دفتر سرپرستی دانشجویان خارجی دانشگاه‌های اصفهان، با دانشجویان خارجی علوم پزشکی

پزشکی به دلیل ضعف زبان، با مشکلاتی از جمله دشواری فهم سخنرانی و تدریس استادان، فهم سخت سؤالات امتحان و عدم تمایل به شرکت در مباحث کلاسی مواجه می‌شوند (۱۳). از جمله عوامل ایجاد کننده مشکل، فرایند ارزشیابی است. در حالی که بسیاری از دانشجویان خارجی توانایی قبول شدن در یک امتحان خوب استاندار شده را دارند، اما در استفاده از این زبان در محیط علمی با مشکل مواجه می‌شوند (۱۴). بر اساس گزارش (National Association of Foreign Student Advisors)، امتحانات استاندارد شده مقیاس‌های مفید و مناسبی هستند، اما نباید از آن‌ها به عنوان معیار و ملاک اصلی در قبول شدن دانشجویان استفاده کرد. به منظور قبول شدن دانشجویان خارجی در ارزیابی عملکرد، لازم است که استادان برنامه‌های حمایت علمی برای آن‌ها فراهم آورند و همچنین، مشاور دانشجویان خارجی به برنامه‌ریزی‌های لازم در زمینه برقراری ارتباط صمیمانه با این دانشجویان بپردازد (۱۵).

سازگاری علمی دانشجویان خارجی با طول اقامت آن‌ها در کشور میزبان ارتباط دارد. Eustace بیان کرد، دانشجویانی که مدت زمان بیشتری در کشور میزبان حضور دارند، در محیط جدید به خوبی سازگار می‌شوند؛ چرا که آن‌ها مراحل مختلف سازگاری را در مقایسه با افرادی که مدت زمان کمتری در کشور میزبان حضور دارند، طی کرده‌اند (۱۶).

مراکز آموزش عالی ایران بر خلاف بسیاری از کشورهای توسعه یافته، در جذب دانشجویان خارجی اهداف دیگری از جمله فراهم‌سازی بستر مناسب برای گسترش علم در کشورهای اسلامی، معرفی ارزش‌های اسلامی به کشورهای مختلف جهان و تقویت روح نوآوری در بین جوانان مسلمان را دنبال می‌کند (۱۷). با این وجود، بیشتر کشورهای جهان اقداماتی را در زمینه افزایش ثبت‌نام دانشجویان خارجی انجام داده‌اند و فضای رقابتی شدیدی در این میان حاکم است (۱۸). از نظر آماری، تعداد دانشجویان خارجی در ایران در سطح بسیار ناچیزی است (۱۹). با توجه به تعداد محدود دانشجویان

خوابگاه‌های دانشجویی و متاهلی و تعیین زمان و مکان مصاحبه، توانست رضایت آگاهانه مشارکت کنندگان را به صورت کتبی اخذ نماید. علاوه بر این، به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات به صورت محرمانه باقی می‌ماند و به جز افراد گروه پژوهش، در اختیار فرد دیگری قرار نخواهد گرفت. زمان هر مصاحبه بین ۶۵-۴۰ دقیقه به طول انجامید.

پس از ضبط و پیاده کردن مصاحبه، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده گردید. مراحل به کار گرفته شده بر اساس رویکرد تحلیل محتوایی موضوع و با روش Krippendorff، شامل جمع‌آوری داده‌ها (ضبط مطالب) تقلیل داده‌ها، استنباط و تحلیل بود (۲۲). هر کدام از مصاحبه‌ها ضبط و بر روی کاغذ پیاده‌سازی شد؛ بدین صورت که پاسخ هر یک از سؤالات به دقت مطالعه گردید و برای هر جمله مطرح شده معنی‌دار از سوی مشارکت کنندگان، یک کد جدید ایجاد و در ادامه کدها دسته‌بندی شد. بدین ترتیب کدهای دارای مفهوم مشترک تحت یک طبقه دسته‌بندی و نام‌گذاری گردید. در ادامه مصاحبه، برخی از شرکت کنندگان بر نکات ارایه شده قبلی تأکید کرده بودند که به ادغام آن طبقه اضافه شد و در صورت وجود موارد جدید، طبقه جدیدی ایجاد گردید. پس از طبقه‌بندی، نکات جالب و ارزشمندی که در راستای هر یک از طبقات ذکر شده بود، به صورت نقل‌قول مستقیم آورده شد. به منظور افزایش اعتبار مصاحبه و دقت داده‌ها و با کسب اجازه از مشارکت کنندگان، کار طبقه‌بندی به صورت مکتوب توسط دو نفر از استادان ناظر مورد بازنگری قرار گرفت و در نهایت، طبقات و زیرطبقات مشخص گردید.

ب. پرسش‌نامه محقق ساخته: به دلیل فقدان وجود پرسش‌نامه استاندارد در ارتباط با موضوع پژوهش، بر مبنای اطلاعات به دست آمده از مصاحبه و منابع مربوط به موضوع، پرسش‌نامه‌ای شامل ۱۸ پرسش با پاسخ بسته بر مبنای مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت توسط پژوهشگر تهیه و تنظیم گردید. به منظور تعیین روایی پرسش‌نامه، نظرات صاحب‌نظران و متخصصان این حوزه (استادان) و دانشجویان خارجی

دارای ملاک‌های مطرح شده تماس تلفنی برقرار گردید و از آن‌ها برای مصاحبه دعوت به عمل آمد. در مطالعات کیفی، رسیدن به اشباع داده‌ها نشان دهنده زمان اتمام مصاحبه‌ها می‌باشد؛ بدین معنی که اطلاعات قبلی تکرار شود و داده جدید به دست نیاید (۲۱). بنابراین، در مطالعه حاضر نمونه‌گیری از دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی تا زمان اشباع داده‌ها ادامه پیدا کرد و در نهایت با ۱۴ نفر از دانشجویان مصاحبه انجام گرفت.

دو ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفت که در ادامه توضیحاتی ارایه شده است:

الف. مصاحبه: در پژوهش حاضر از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد؛ به این ترتیب که پژوهشگر برای استفاده از نظرات و ایده‌های دانشجویان خارجی، با آنان به صورت حضوری مصاحبه انجام داد (۲۰). یکی از دلایل اصلی استفاده از مصاحبه نیمه ساختار یافته و عدم استفاده پژوهشگر از مصاحبه عمیق این بود که هرچند مشارکت کنندگان برای پاسخگویی به سؤالات از تسلط کافی بر زبان فارسی برخوردار بودند، اما آن‌ها در مقایسه با دانشجویان ایرانی توانایی کافی برای بیان تجارب عمیق خود به زبان فارسی نداشتند. سؤالاتی که در مصاحبه مطرح گردید، شامل «چرا ایران را برای تحصیل انتخاب کردید؟» از این که زبان اصلی آموزش در دانشگاه فارسی است، راضی هستید؟ آیا نظام آموزش عالی ایران با کشور شما متفاوت است؟، نکات مثبت نظام آموزش عالی چیست؟ و در حین تحصیل با چه مشکلات آموزشی مواجه هستید؟» بود. محقق به منظور کسب اطلاعات از مشارکت کنندگان، سؤالات را به صورت یکسان مطرح کرد و در مواردی که شرکت کننده از اطلاعات بیشتر و توانایی کافی در بیان پاسخ‌ها برخوردار بود، سؤالات با عمق بیشتری پرسیده می‌شد. به عنوان مثال، در مورد سؤال «آیا سیستم آموزشی کشورشان با ایران متفاوت است؟» در ادامه از دانشجوی دارای اطلاعات بیشتر، پرسیده شد که این تفاوت در چه زمینه‌هایی وجود دارد؟ پژوهشگر پس از پیگیری‌های مکاتبه‌ای، حضور در دانشگاه،

اصلی «ضعف در زبان فارسی، متفاوت بودن نظام آموزشی، نامناسب بودن تدریس استادان و نارضایتی از کتاب‌های درسی» طبقه‌بندی گردید. اطلاعات مربوط به بخش مصاحبه در جدول ۲ آمده است.

جدول ۱: مشخصات نمونه‌ها و مشارکت کنندگان انتخاب شده

مصاحبه			پرسش‌نامه		
تعداد	جنسیت		تعداد	جنسیت	
	زن	مرد		زن	مرد
۴	۱	۳	۲۶	۶	۲۰
۳	۱	۲	۱۵	۵	۱۰
۲	۱	۱	۴	۱	۳
۲	۱	۱	۳	۱	۲
۱	۰	۱	۳	۰	۳
۱	۱	۰	۱	۰	۱
۱	۰	۱	۱	۰	۱
۱۴	۵	۹	۵۶	۱۳	۴۳

جدول ۲: نتایج حاصل از بخش کیفی

طبقات	زیرطبقات
ضعف در زبان فارسی	عدم تدریس دروس تخصصی به زبان‌های بین‌المللی
	ضعف در فهم مباحث کلاسی
	نا توانی در ارایه دیدگاه‌های شخصی به زبان فارسی
	ضعف در فهم سؤالات امتحان
متفاوت بودن نظام آموزشی	عدم آشنایی با انتخاب واحد
	کمبود راهنمایی لازم از سوی مسؤولان آموزش
	نداشتن اطلاعات کافی در مورد قوانین و مقررات آموزشی
نامناسب بودن تدریس استادان	درک نامناسب استادان از نیازهای دانشجویان خارجی
	نادیده گرفتن چگونگی و سبک یادگیری دانشجویان از سوی استادان
	حجم زیاد تکالیف درسی
نارضایتی از کتاب‌های درسی	تکراری بودن دروس تخصصی
	حجم زیاد دروس عمومی
	کاربرد کتاب‌های درسی با ترجمه نامناسب در کلاس

رشته‌های پزشکی در مقاطع مختلف تحصیلی و دانشجویان مشغول به تحصیل در مقطع دکتری جمع‌آوری شد و مورد بررسی قرار گرفت. پس از اعمال اصلاحات پیشنهاد شده، پرسش‌نامه به طور تصادفی میان ۲۰ نفر از دانشجویان خارجی توزیع گردید و پس از دریافت پرسش‌نامه‌های تکمیل شده، با استفاده از نظرات آنان اصلاحات لازم دوباره بر روی آن انجام شد. به منظور تعیین پایایی پرسش‌نامه، ضریب Cronbach's alpha مورد استفاده قرار گرفت که مقدار آن در نرم‌افزار SPSS، ۰/۸۲ برآورد گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌های مصاحبه با استفاده از روش تحلیل محتوا انجام گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های بخش کمی نیز از تکنیک‌های آمار توصیفی (جداول توزیع فراوانی و میانگین و انحراف معیار) و استنباطی [آزمون‌های تعقیبی LSD (Least significant difference) t تک متغیره، ANOVA، و رگرسیون چند متغیره] در نرم‌افزار SPSS (SPSS Inc., Chicago, IL) استفاده شد.

یافته‌ها

سؤال اول: دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی در حین تحصیل با چه مشکلات آموزشی مواجه می‌شوند؟ یافته‌های حاصل از پژوهش شامل دو بخش مصاحبه و پرسش‌نامه بود. در قسمت کمی از ۵۶ پرسش‌نامه تکمیل شده، ۴۳ نفر مرد، ۱۳ نفر زن، ۲۴ نفر متأهل و ۳۲ نفر مجرد بودند. ۴۸ درصد دانشجویان انتخاب شده در مقطع دکتری، ۲۷ درصد در مقطع کارشناسی و ۲۵ درصد در مقطع کارشناسی ارشد به تحصیل اشتغال داشتند. اطلاعات مربوط به نمونه‌ها و مشارکت کنندگان در جدول ۱ آمده است.

الف. مصاحبه: در تحلیل مصاحبه‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شد. در نهایت بعد از حذف کدهای تکراری و ادغام موارد مشابه و از تعداد ۱۶۸ کد ابتدایی (البته ۴۸ کد مربوط به سؤالات خارج از حوزه بحث از جمله علت انتخاب ایران برای تحصیل، حذف شد)، ۱۲۰ کد به دست آمد که در ۴ طبقه

«مشکل دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی در زبان فارسی، باعث بروز مشکلات دیگری می‌شود... این دانشجویان با وجود اختصاص دادن زمان و وقت زیاد برای درس خواندن، اما به دلیل مشکل در فهم سؤال و کمبود وقت امتحان، نمرات خوبی کسب نمی‌کنند. هرچند که در زمینه وقت امتحان برای دانشجویان خارجی قوانینی وجود دارد، اما مسؤولان و استادان معمولاً اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند و به دلیل نمرات بد دانشجویان خارجی، استادان تصور می‌کنند که این دانشجویان تنبل هستند».

۲- متفاوت بودن نظام آموزشی: طبق نظر برخی از مشارکت کنندگان، اکثر نظام‌های آموزش عالی، نظام‌های سالی- واحدی هستند و در نظام‌های واحدی همه دروس برای دانشجویان از قبل تعیین شده است و لازم نیست که دانشجو خود به انتخاب واحد بپردازد. این گروه از مشارکت کنندگان معتقد هستند که واگذار کردن انتخاب واحد به دانشجویان به ویژه دانشجویان خارجی جدیدالورود مسأله‌ساز است؛ چرا که این دانشجویان با بسیاری از قوانین و مقررات آموزشی در نظام آموزش عالی ایران و شیوه انتخاب واحد کردن آشنا نیستند و ممکن است بدون آگاهی، واحدهای درسی را انتخاب کنند که بعد در آن زمینه دچار مشکل شوند. همچنین، آنان اعتقاد دارند که مسؤولان آموزشی راهنمایی‌های لازم را در زمینه انتخاب واحد به دانشجویان خارجی ارائه نمی‌دهند. در این باره مشارکت کننده شماره ۱۳ بیان کرد: «طبیعی است که به دلیل متفاوت بودن سیستم آموزش عالی اکثر کشورهای دانشجویان خارجی با نظام آموزش عالی ایران، برای دانشجویان خارجی مشکلات زیادی به وجود می‌آید و از جمله این مشکلات، مشکل انتخاب واحد کردن است. خیلی از اوقات دانشجویان به علت فراموش کردن انتخاب واحد باید جریمه پرداخت کنند».

برخی از نظام‌های آموزش عالی از لحاظ قوانین و مقررات آموزشی با کشور ایران تفاوت دارند. بعضی از مشارکت کنندگان معتقد هستند که در این نظام‌های آموزش عالی، قانون حضور و غیاب دانشجویان در کلاس درس وجود ندارد و در

۱- ضعف در فهم زبان فارسی: به اعتقاد بیشتر مشارکت کنندگان، یکی از عمده‌ترین مسایلی که دانشجویان خارجی علوم پزشکی در زمینه تحصیلی با آن مواجه می‌شوند، زبان فارسی و آموختن آن است. این گروه از مشارکت کنندگان اعتقاد داشتند که عدم تدریس دروس اختصاصی به زبان‌های بین‌المللی مانند انگلیسی و آلمانی، دانشجویان تازه وارد را با مشکلات عمده‌ای روبرو کرده است که رفع آن نمی‌تواند تحصیل را برای آن‌ها با آرامش خاطر بیشتری همراه سازد. به اعتقاد آنان ضعف دانشجویان خارجی در زمینه زبان فارسی، فهم مباحثی را که در کلاس درس مطرح می‌شود، دشوار می‌سازد و این ضعف دانشجویان، امکان سؤال کردن و ارائه دیدگاه‌های شخصی را از آن‌ها می‌گیرد. در این زمینه مشارکت کننده شماره ۹ می‌گوید: «اکثر مشکلات دانشجویان خارجی مربوط به زبان فارسی است و بدین دلیل که دامنه لغات و واژگان و اصطلاحات فارسی این دانشجویان بسیار محدود می‌باشد، فهم دروس در کلاس درس دشوار و حتی در برخی مواقع غیر ممکن است».

به اعتقاد برخی از مشارکت کنندگان، اغلب دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی به دلیل این‌که بر زبان فارسی تسلط کافی ندارند، با مشکل کمبود وقت در امتحانات مواجه می‌شوند. این گروه از افراد معتقدند، به علت این‌که برخی از لغات و واژگان زبان فارسی فهم سؤال را برای دانشجویان خارجی دشوار می‌سازد، زمان زیادی از دانشجویان در جلسه امتحان تلف می‌شود و آن‌ها با کمبود وقت مواجه می‌شوند. وجود قوانین آموزشی در جهت حل مشکل کمبود وقت امتحان و دانشجویان خارجی بدین صورت است که باید برای هر دانشجو علاوه بر زمان اختصاص یافته، ۱۰ درصد از زمان تعیین شده را به وقت تعیین شده امتحان اضافه کنند و دانشجوی خارجی به نسبت سایر دانشجویان زمان بیشتری در جلسه امتحان داشته باشد، اما این قوانین در اکثر مواقع از سوی استادان و مسؤولان آموزشی برگزار کننده امتحانات رعایت نمی‌شود. در این زمینه مشارکت کننده شماره ۳ اظهار داشت:

می‌شود. در این زمینه مشارکت کننده شماره ۶ بیان کرد: «هرچند که لازم است در دانشگاه‌ها بیشتر به دروس تخصصی پرداخته شود، اما استادان در دروس تخصصی به مباحثی که قبلاً آن را درس داده‌اند، می‌پردازند و این اشکال بزرگی است که به دروس تخصصی نیز به طور خاص پرداخته نمی‌شود و فقط حجم دروس را خیلی زیاد می‌کنند». همچنین، آنان اعتقاد دارند که تعداد دروس عمومی بسیار زیاد، در برخی موارد دشواری آن‌ها بیشتر از دروس تخصصی و یادگیری این دروس برای دانشجو وقت‌گیر است. مشارکت کننده شماره ۸ می‌گوید: «دشواری دروس عمومی بیش از دروس دیگر است و علت اصلی آن، به زبان عربی بودن بیشتر دروس عمومی است و دانشجویان خارجی که قبلاً با این زبان آشنایی نداشته‌اند، باید زمان بیشتری را صرف یادگیری این دروس کنند».

یکی از مباحثی که این گروه از مشارکت کنندگان به آن پرداخته‌اند، این است که بیشتر منابع فارسی را که استادان به عنوان کتاب‌های درسی معرفی می‌کنند، از زبان‌های دیگر از جمله انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شده‌اند و ترجمه این کتاب‌ها مناسب نیست؛ به گونه‌ای که حتی درک و فهم آن‌ها برای دانشجویان ایرانی نیز دشوار است. مشارکت کننده شماره ۱۱ بیان کرد: «اگر کتاب‌ها و منابع درسی به زبان انگلیسی ارایه می‌شد، خیلی بهتر بود؛ چرا که اکثر کتاب‌های درسی رشته‌های پزشکی از زبان انگلیسی به زبان فارسی ترجمه شده‌اند و ترجمه‌های آن‌ها روان نیست و این کتاب‌های درسی برای دانشجویان خارجی غیر قابل فهم و درک است».

ج. پرسش‌نامه: سؤالات مربوط به مشکلات آموزشی ۱۸ مورد بود که خلاصه آن همراه با پاسخ‌ها در جدول ۳ ارایه شده است.

صورت تخلف و سرپیچی دانشجویان از این قانون، عواقبی از جمله حذف دروس و کم کردن نمره وجود دارد و فقط در برخی از دروس به ویژه دروس عملی این قانون اجرا می‌شود. مشارکت کننده شماره ۴ بیان کرد: «در سیستم آموزشی کشور ما حضور و غیاب دانشجویان در کلاس‌های دروس نظری انجام نمی‌شود و آنچه که بیش از هر چیز دیگری از اهمیت و ارزش برخوردار است، فهم مطالب می‌باشد».

۳- نامناسب بودن تدریس استادان: به اعتقاد برخی از مشارکت کنندگان در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، استادان به نیازها و خواسته‌های دانشجویان خارجی توجهی نمی‌کنند و در بیشتر اوقات مشکلات این دانشجویان را درک نمی‌کنند. این گروه اعتقاد دارند، یکی از وظایف استاد این است که تدریس او در کلاس درس متناسب با توانایی‌های دانشجویان باشد؛ در حالی که این وظیفه به ویژه در مورد دانشجویان خارجی عملی نمی‌شود. مشارکت کننده شماره ۸ گفت: «اکثر دانشجویان خارجی در ترم‌های اول با مشکل زبان مواجه هستند و معانی بسیاری از واژگان و لغات فارسی را نمی‌دانند و استادان به جای توجه به ضعف این دانشجویان در زمینه زبان فارسی، در کلاس درس خیلی سریع حرف می‌زنند. این عوامل باعث می‌شود که فهم دروس برای دانشجویان خارجی دشوار باشد». برخی نیز معتقدند که منابع و کتب درسی معرفی شده توسط استادان برای هر واحد درسی، بیش از حد و فراتر از توانایی دانشجو است؛ به گونه‌ای که دانشجویان با وجود این‌که زمان زیادی را برای مطالعه اختصاص می‌دهند، نمی‌توانند از عهده تکالیف درسی برآیند.

۴- نارضایتی از کتاب‌های درسی: برخی از مشارکت کنندگان باور داشتند که زیاد بودن دروس تخصصی برای دانشجویان مفید نیست و اغلب اوقات فقط این دروس تکرار

جدول ۳: توزیع فراوانی مشکلات آموزشی مشارکت کنندگان

میانگین \pm انحراف معیار	نظری ندارم	خیلی زیاد	زیاد	تا حدودی	کم	خیلی کم	مشکلات آموزشی
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	
۲/۷۱ \pm ۱/۲۰	۰ (۰)	۶ (۱۰/۷)	۸ (۱۴/۳)	۱۴ (۲۵/۰)	۲۰ (۳۵/۷)	۸ (۱۴/۳)	ضعف در نوشتن به زبان فارسی
۳/۳۷ \pm ۱/۲۱	۰ (۰)	۱۱ (۱۹/۷)	۱۸ (۳۲/۱)	۱۲ (۲۱/۴)	۱۱ (۱۹/۷)	۴ (۷/۱)	درک ناقص دروس به دلیل تدریس استادان به زبان فارسی
۳/۳۶ \pm ۱/۱۶	۰ (۰)	۱۰ (۱۷/۸)	۱۷ (۳۰/۳)	۱۶ (۲۸/۶)	۹ (۱۶/۱)	۴ (۷/۱)	کند بودن در یادداشت‌برداری
۳/۴۶ \pm ۱/۱۹	۰ (۰)	۱۲ (۲۱/۴)	۱۹ (۳۳/۹)	۱۱ (۱۹/۷)	۱۱ (۱۹/۷)	۳ (۵/۳)	کم بودن میزان مشارکت دانشجویان خارجی در فعالیت‌های کلاسی
۲/۸۴ \pm ۱/۳۰	۰ (۰)	۱۰ (۱۷/۸)	۵ (۸/۹)	۱۵ (۲۶/۸)	۱۸ (۳۲/۱)	۸ (۱۴/۳)	توجه نکردن استادان به سبک‌های یادگیری و توانایی‌های دانشجویان خارجی
۲/۷۳ \pm ۱/۶۷	۹ (۱۶/۱)	۱۲ (۲۱/۴)	۱۴ (۲۵)	۶ (۱۰/۷)	۶ (۱۰/۷)	۹ (۱۶/۱)	توجه نکردن استادان به مشارکت دانشجویان خارجی در فعالیت‌های کلاسی
۲/۳۰ \pm ۱/۶۲	۹ (۱۶/۱)	۸ (۱۴/۳)	۶ (۱۰/۷)	۱۴ (۲۵)	۱۰ (۱۷/۸)	۹ (۱۶/۱)	برخورد و رفتار نامناسب استادان با دانشجویان غیر ایرانی
۳/۲۷ \pm ۱/۴۰	۷ (۱۲/۵)	۲ (۳/۶)	۱۱ (۱۹/۷)	۲۰ (۳۵/۷)	۱۱ (۱۹/۷)	۵ (۸/۹)	تعداد زیاد دروس عمومی
۳/۳۹ \pm ۱/۴۳	۹ (۱۶/۱)	۳ (۵/۳)	۱۵ (۲۶/۸)	۱۶ (۲۸/۶)	۸ (۱۴/۳)	۵ (۸/۹)	دشواری دروس عمومی برای دانشجویان غیر ایرانی
۳/۲۷ \pm ۱/۳۰	۱ (۱/۸)	۹ (۱۶/۱)	۱۶ (۲۸/۶)	۱۵ (۲۶/۸)	۸ (۱۴/۳)	۷ (۱۲/۵)	حجم زیاد دروس تخصصی
۳/۳۷ \pm ۱/۲۲	۱ (۱/۸)	۱۱ (۱۹/۷)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۵ (۲۶/۸)	۱۲ (۲۱/۴)	۳ (۵/۳)	تنوع نداشتن یا تعداد کم دروس اختیاری
۳/۲۰ \pm ۱/۲۴	۰ (۰)	۱۰ (۱۷/۹)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۳ (۲۳/۲)	۵ (۸/۹)	کمبود کلاس‌های فوق برنامه مرتبط با رشته پزشکی
۲/۶۶ \pm ۱/۳۳	۰ (۰)	۵ (۸/۹)	۱۴ (۲۵/۰)	۸ (۱۴/۳)	۱۵ (۲۶/۸)	۱۴ (۲۵/۰)	ناآشنایی با روش‌های مطالعه و یادگیری در دانشگاه‌های ایران
۳/۳۴ \pm ۱/۰۵	۰ (۰)	۸ (۱۴/۳)	۱۹ (۳۳/۹)	۱۹ (۳۳/۹)	۷ (۱۲/۵)	۳ (۵/۳)	آشنا نبودن با شیوه ارزشیابی در دانشگاه‌های ایران
۲/۹۱ \pm ۱/۴۹	۰ (۰)	۱۴ (۲۵/۰)	۵ (۸/۹)	۱۱ (۱۹/۷)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۲ (۲۱/۴)	کافی نبودن امکانات آموزشی
۳/۱۴ \pm ۱/۳۵	۰ (۰)	۱۳ (۲۳/۲)	۸ (۱۴/۳)	۱۷ (۳۰/۴)	۱۰ (۱۷/۸)	۸ (۱۴/۳)	دشواری امتحانات
۳/۳۷ \pm ۱/۳۱	۰ (۰)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۴ (۲۵/۰)	۱۳ (۲۳/۲)	۹ (۱۶/۱)	۶ (۱۰/۷)	کمبود وقت در جلسه امتحان برای دانشجویان غیر ایرانی
۲/۶۳ \pm ۱/۷۵	۲۶ (۴۶/۴)	۴ (۷/۱)	۵ (۸/۹)	۱۳ (۲۳/۲)	۴ (۷/۱)	۴ (۷/۱)	آشنا نبودن با شیوه انتخاب واحد
۳/۰۷ \pm ۱/۳۴							میانگین کل
۱/۱۵							T
۰/۰۵۹							خطای استاندارد

«دشواری دروس عمومی برای دانشجویان غیر ایرانی» به ترتیب با نمرات ۳/۴۶ و ۳/۳۹، بیشترین میانگین را داشتند.

بر اساس داده‌های جدول ۳، سؤالات «کم بودن میزان مشارکت دانشجویان خارجی در فعالیت‌های کلاسی» و

سؤال «برخورد و رفتار نامناسب استادان با دانشجویان غیر ایرانی» کمترین میانگین (۲/۳۰) را به خود اختصاص داد. با توجه به این که t مشاهده شده در سطح خطای ۰/۰۵ از مقدار بحرانی جدول کوچک تر می باشد، دانشجویان خارجی رشته پزشکی کمتر از معیار تعیین شده با مشکلات آموزشی مواجه شده بودند.

سؤال دوم پژوهش: آیا بین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی رشته های پزشکی به تفکیک متغیرهای

جمعیت شناختی (جنسیت، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی، نوع پذیرش زبان، فرهنگ و طول اقامت در ایران)، تفاوت معنی داری وجود دارد؟ برای پاسخگویی به این سؤال، ابتدا آزمون عواملی که تفاوت میانگین آنها با مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی معنی دار بود، به تفصیل بحث خواهد شد. تفاوت میانگین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی بر اساس عوامل جمعیت شناختی در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: آزمون تفاوت معنی داری میانگین مشکلات آموزشی بر حسب عوامل جمعیت شناختی و رگرسیون

سطح معنی داری	میانگین \pm انحراف معیار	آزمون LSD		معنی داری	F	عوامل جمعیت شناختی		
		گروه ۲	گروه ۱					
				۰/۶۷۴	۰/۵۱۵	جنسیت		
				۰/۶۵۹	۰/۲۰۱	وضعیت تأهل		
				۰/۸۸۶	۰/۲۱۰	مقطع تحصیلی		
				۰/۶۵۲	۰/۱۲۳	نوع پذیرش		
*۰/۰۰۲	*۰/۸۴۷ \pm ۰/۲۲۸	فرهنگ مشابه	فرهنگ غیر مشابه	*۰/۰۰۱	۱/۶۵۰	فرهنگ		
*۰/۰۴۰	*۰/۲۲۲ \pm ۰/۳۱۳	فرهنگ تا حدودی مشابه						
*۰/۰۰۲	*۰/۳۴۱ \pm ۰/۷۲۵	۰-۲ سال	بیشتر از ۶ سال	*۰/۰۳۹	۳/۴۸۹	طول ماندن		
*۰/۰۴۰	*۰/۱۱۸ \pm ۰/۴۷۶	۲-۴ سال						
خلاصه رگرسیون								
سطح معنی داری	T	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده	تخمین خطای استاندارد	ARS (R تطبیق داده شده)	RS (پیش بینی)	R (رابطه)	
		بتا	B	مدل				
*۰/۰۰۱	۳/۸۴۶	-	۰/۸۳۱	۳/۱۷۱	۰/۱۸۶	۰/۲۲۶	۰/۲۵۴	
*۰/۰۰۴	۲/۰۵۰	۰/۳۶۱	۰/۲۷۳	۰/۱۱۸				۰/۵۰۴
*۰/۰۱۴	۳/۰۰۹	۰/۳۰۵	۰/۹۰۷	-۰/۱۹۹				

*تفاوت در سطح ۰/۰۵ معنی دار است.

LSD: Least significant difference; ARS: Adaptive Regression Splines; RS: Regression Splines

خارجی رشته های پزشکی با توجه به عوامل فرهنگ و مدت اقامت در ایران تفاوت آماری معنی داری مشاهده شد. بر اساس یافته های جدول ۴، تفاوت آماری معنی داری بین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی رشته های پزشکی دارای

بر اساس یافته های جدول ۴، چون F مشاهده شده در سطح $P \leq ۰/۰۵$ در ارتباط با دو عامل از هشت عامل فرهنگ و طول اقامت معنی دار بود، بنابراین بین مشکلات آموزشی دانشجویان

کلاس‌های آموزش زبان فارسی به دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی تأکید داشت.

حق‌دوست و همکاران در پژوهش خود بیان کردند که از جمله مهم‌ترین عوامل مؤثر بر طول تحصیل دانشجویان، ضعف زبان میزبان در شروع تحصیل می‌باشد و این نکته مهم نشان دهنده اهمیت توجه به هزینه‌های سنگین دوره‌های آموزش زبان و فشرده‌گی حجم کاری دانشجویان در حین تحصیل می‌باشد. بنابراین، به نظر می‌رسد که توانمندسازی دانشجویان باید قبل از اعزام به کشور میزبان مدنظر قرار گیرد (۱۳). نکته قابل توجه دیگر در زمینه ضعف زبان میزبان، به مشکلات دانشجویان خارجی در فهم مطالب درسی و مباحث مطرح شده توسط استادان در کلاس اختصاص داشت. نتایج تحقیق Nicholson نشان داد که بیشترین ضعف این دانشجویان، در بیان کردن سؤالات و ارایه دیدگاه‌های شخصی در کلاس می‌باشد (۱۱). یافته‌های تحقیق Briguglio (۱۲) نیز با مطالعات مذکور (۱۳، ۱۱) مشابهت داشت.

یکی از مشکلات دانشجویان خارجی دانشگاه‌های علوم پزشکی، متفاوت بودن نظام آموزشی است که از جمله طبقات دارای مشکل در بخش کیفی بود. Jaffer و Colvin در مطالعه خود گزارش کردند، اغلب دانشجویان خارجی که برای ادامه تحصیل عازم کشور دیگری می‌شوند، درمی‌یابند که به دلیل برخورد با نظام آموزشی ناآشنا، سازگاری با چنین نظامی برای آن‌ها دشوار است (۲۳). پژوهش Balas نشان داد که با وجود آمادگی زیاد دانشجویان خارجی برای کسب اهداف علمی، اما آن‌ها به دلیل متفاوت بودن انتظارات نظام آموزشی کشور میزبان در زمینه‌هایی از جمله مشارکت در فعالیت‌های کلاس، مباحثه، سؤال کردن، تکالیف درسی، امتحانات و ارتباطات استاد-دانشجو، با مشکل شوک علمی مواجه می‌شوند (۲۴). یکی دیگر از نتایج مهم مربوط به مشکلات دانشجویان خارجی دانشگاه‌های علوم پزشکی، اهمال‌کاری مسئولان آموزش در کمک به این دانشجویان و آشنا نکردن آن‌ها با شیوه انتخاب واحد است.

فرهنگ غیر مشابه با سایر دانشجویان (مشابه و تا حدودی مشابه) مشاهده شد؛ چرا که سطح معنی‌داری (مقدار P) کمتر از ۰/۰۵ به دست آمد. یافته‌ها حاکی از آن بود که تفاوت معنی‌داری بین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی که مدت زمان بیشتر از ۶ سال در ایران زندگی کرده‌اند، با دانشجویانی که ۲-۴ و ۰-۲ سال در ایران اقامت داشته‌اند، وجود داشت؛ چرا که سطح معنی‌داری (مقدار P) کمتر از ۰/۰۵ به دست آمد.

سؤال سوم: چه عواملی در کاهش و یا افزایش مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی علوم پزشکی نقش مؤثری دارد؟ رابطه معنی‌داری بین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی و متغیرهای فرهنگ و طول مدت اقامت در ایران (۰/۲۵۴) مشاهده شد ($P < ۰/۰۰۱$) (جدول ۴). در واقع مشخص شد که ۲۵ درصد از واریانس مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی بر اساس متغیرهای فرهنگ و طول مدت اقامت در ایران قابل پیش‌بینی است. از آزمون انجام شده در مورد تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (مشکلات آموزشی)، این نتیجه به دست آمد که تأثیر فرهنگ ($P = ۰/۰۰۴$) و طول ماندن در ایران ($P = ۰/۰۱۴$) معنی‌دار می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام گردید و نتایج آن شامل دو بخش کیفی و کمی بود.

مشارکت کنندگان در بخش کیفی ۴ طبقه اصلی و ۱۳ زیرطبقه را مطرح کردند. نتایج طبقه ضعف در تسلط به زبان فارسی گزارش کرد که تدریس دروس به زبان فارسی در دانشگاه‌های ایران و به طور خاص دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، مشکلات تحصیلی را برای دانشجویان خارجی به همراه داشته است که یک بعد بر ضعف در فهم زبان فارسی و صحبت کردن به این زبان و بعد دیگر بر جامع نبودن

در بین سؤالات پرسش‌نامه، «کم بودن میزان مشارکت دانشجویان خارجی در فعالیتهای کلاسی» و «دشواری دروس عمومی برای دانشجویان غیر ایرانی» بالاترین میانگین را به خود اختصاص داد. شاید یکی از مهم‌ترین توجیحات عدم مشارکت دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی در مباحث کلاسی به ویژه در مقطع پایه، عدم تسلط آن‌ها به زبان فارسی باشد. نتایج این بخش کمی، با یافته‌های حاصل از مصاحبه همسویی داشت. مشارکت دانشجویان خارجی به دلیل مشکلات زبان از جمله گوش دادن، صحبت کردن، ارایه‌های شفاهی به زبان کشور میزبان و ارتباط با هموعان و استادان که برای آن‌ها دشوار است، در بحث‌های کلاسی تا حدودی غیر ممکن می‌شود (۲۷).

یکی دیگر از ابعاد مهم و شناخته شده به عنوان مشخصه متمایز نظام آموزش عالی ایران، تعداد زیاد دروس عمومی می‌باشد که در بخش کیفی نیز به این مشکل اشاره شد. عدم آشنایی دانشجویان خارجی با این دروس و اقدامات سخت‌گیرانه استادان، دروس عمومی را به عامل مهم کمبود وقت مطالعه دروس تخصصی و افت تحصیلی آن‌ها مبدل ساخته است. این یافته با نتایج مصاحبه تحقیق و همچنین با پژوهش Kaur (۸) مطابقت داشت. در این مورد نیز تفاوت‌های آشکاری بین دیدگاه‌های دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی در مقاطع مختلف تحصیلی مشاهده شد که دانشجویان علوم پزشکی مقطع علوم پایه از آن به عنوان زمینه‌ساز مشکلات تحصیلی یاد کردند.

دیگر نتایج بخش کمی نشان داد که بر حسب جنسیت، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی و نوع پذیرش، بین مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی تفاوت معنی‌داری وجود نداشت. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعه Poyrazli و Kavanaugh (۲۸) همخوانی نداشت. آن‌ها در تحقیق خود نشان دادند که دانشجویان خارجی متأهل نسبت به افراد مجرد با مشکلات آموزشی کمتری مواجه می‌شوند (۲۸). دلیل توجیه این تفاوت این است که همسر و فرزندان برخی از دانشجویان

طبقه دیگر بخش مصاحبه درباره مشکلات دانشجویان خارجی، در زمینه تدریس استادان بود و از جمله وجوه آشنا و ملموس این امر، بی‌توجهی آن‌ها در حین تدریس با وجود تسلط نداشتن کافی دانشجویان خارجی رشته‌های پزشکی به زبان فارسی می‌باشد. در عین حال، سخت‌گیری‌ها و رفتار نامناسب استادان در ایجاد مشکلات تحصیلی، مورد تأکید بیشتری قرار داشت. نتایج پژوهش Epstein و همکاران بیان نمود که استادان باید با «آموزش» و «پژوهش» دانشگاه‌های کشورهای مختلف و سابقه و توانایی‌های علمی این دانشجویان خارجی آشنا شوند تا مشکلات آموزشی آن‌ها مشخص گردد (۲۵). این نتایج با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی داشت.

نارضایتی از کتاب‌های درسی، بعد دیگری از مسایل آموزشی دانشجویان خارجی در بخش مصاحبه بود. نکته قابل توجه این است که هرچند دروس عمومی، تکرار محتوای دروس تخصصی و استفاده از کتاب‌های ترجمه شده، یکی از اصول برنامه‌ریزی درسی است که نظام آموزشی و استادان ملزم به رعایت آن می‌باشند، اما استفاده بیش از حد متعارف از این اصل، منجر به کاهش انگیزه و رغبت یادگیرندگان می‌شود. Kaur نیز در نتایج پژوهش خود گزارش کرد که اکثر دانشجویان خارجی در آمریکا که نظام آموزشی آن بر دروس عمومی و تخصصی دوره تحصیلی تأکید زیادی دارد، با مشکلات فراوانی مواجه می‌شوند (۸).

مقدار F مشاهده شده در جدول ۴ نشان می‌دهد که دانشجویان خارجی علوم پزشکی با مشکلات آموزشی چندانی مواجه نشده‌اند. نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های مطالعه حاموش و زمانی (۲۶) مطابقت نداشت. آن‌ها گزارش نمودند که دانشجویان غیر ایرانی در زمینه‌های آموزش با مشکلات فراوانی روبه‌رو می‌شوند (۲۶). شاید یکی از مهم‌ترین دلایل چنین تفاوتی این باشد که بیشتر نمونه‌های مطالعه مذکور، دانشجویان خارجی سال اول بودند و طبیعی است که این دانشجویان به دلیل عدم تسلط کافی به زبان فارسی و ناآشنا بودن با نظام آموزشی ایران، با مشکلات بیشتری مواجه می‌شوند.

طولانی‌تر دانشجویان در کشور میزبان، از مشکلات، نگرانی‌ها و استرس‌های آنان کاسته می‌شود (۳۱).

نتیجه‌گیری

مشارکت کنندگان، مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی را به ۴ طبقه اصلی و ۱۳ زیرطبقه تقسیم کردند. با توجه به این‌که فرهنگ و مدت اقامت در ایران از عوامل مؤثر و پیش‌بینی‌کننده دانشجویان خارجی دانشگاه علوم پزشکی بود، آن‌ها در دوران تحصیل با مشکلات آموزشی قابل توجهی مواجه بودند. بیشتر دانشجویان از تجربه شخصی برای برطرف کردن مشکلات خود استفاده می‌کردند؛ در حالی که مسؤولین باید عوامل زمینه‌ساز را شناسایی نمایند و اقدامات لازم را در جهت حل این مشکلات انجام دهند. با توجه به نتایج به دست آمده، پیشنهادهای زیر ارائه می‌گردد:

۱- از آن‌جا که دانشجویان خارجی در فعالیتهای کلاسی مشارکت کافی ندارند، مسؤولان دانشگاه‌ها باید با طرح تدابیری از جمله برگزاری کلاس‌های آموزش زبان فارسی و کارگاه‌هایی برای استادان، چگونگی برخورد آن‌ها با دانشجویان را تسهیل و تصحیح نمایند.

۲- با توجه به این‌که مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی دارای فرهنگ غیر مشابه به طور معنی‌داری بیشتر از دانشجویان سایر فرهنگ‌ها می‌باشد، بنابراین با به کار گرفتن دانشجویان دارای فرهنگ ایرانی و آشنا کردن آن‌ها با آداب و رسوم ایرانی، می‌توان در جهت کاهش و برطرف کردن مشکلات آموزشی دانشجویان دارای فرهنگ غیر مشابه کوشش نمود.

۳- طبق نتایج مطالعه، مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی با سابقه حضور بیشتر به طور معنی‌داری کمتر از مشکلات سایر دانشجویان بود، پس لازم است که با تدارک برنامه‌هایی از جمله برگزاری کلاس‌های توجیهی در معرفی نظام آموزشی ایران به این دانشجویان، آن‌ها را با قوانین آموزشی آشنا ساخت و در نتیجه به کاهش مشکلات آن‌ها کمک کرد.

خارجی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان که متأهل می‌باشند، در ایران زندگی نمی‌کنند و در نتیجه با مشکلاتی مشابه دانشجویان مجرد مواجه هستند.

بخش دیگر نتایج حیطة کمی نشانگر آن بود که فرهنگ یا قومیت، بین مشکلات آموزشی دانشجویان دارای فرهنگ غیر مشابه با فرهنگ مشابه و تا حدودی مشابه تفاوت معنی‌داری ایجاد می‌کند. زیاد بودن مشکلات آموزشی این دانشجویان را می‌توان در عللی همچون تفاوت‌های فرهنگی زیاد با کشور میزبان و عدم برقراری ارتباط اجتماعی با دانشجویان و مردم ایران جستجو نمود. بین مشکلات دانشجویان خارجی در زمان‌های مختلف و بر حسب طول اقامت در ایران، تفاوت معنی‌داری وجود داشت. از این نظر، دانشجویان خارجی دارای اقامت کمتر در ایران، با مشکلات آموزشی بیشتری مواجه بودند. رگرسیون چند متغیره نیز قابلیت پیش‌بین بودن مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی بر اساس فرهنگ و طول اقامت در ایران را نشان داد.

نتایج مشابهی با یافته‌های پژوهش حاضر در این زمینه یافت نشد، اما Hechanova و همکاران در تحقیق خود به منظور تبیین تفاوت‌های فرهنگی بین دانشجویان بومی و خارجی، گزارش کردند که دانشجویان دارای فرهنگ آسیایی نسبت به دانشجویان اروپایی، در حین تحصیل با مشکلات سازگاری بیشتری برخورد نموده‌اند و تجارب منفی این دانشجویان در فرهنگ میزبان، منجر به ایجاد موانعی در پیشرفت تحصیلی آن‌ها می‌گردد (۲۹). Ramsay و همکاران در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مشکلات آموزشی دانشجویان خارجی در مدت زمان حضور آن‌ها در کشور میزبان، یکسان نیست و دانشجویان جدیدالورود در این زمینه با چالش‌های بیشتری مواجه می‌شوند. دانشجویان خارجی سال اول در زمینه فهم سخنرانی‌های استادان به ویژه واژگان با مشکلات زیادی مواجه هستند (۳۰) که این یافته با نتایج مطالعه حاضر مطابقت داشت. نتایج پژوهش Wilton و Constantine نشان داد که با اقامت

محدودیت‌ها

- ۱- به دلیل زمان‌بر بودن و هزینه زیاد پژوهش، مطالعه حاضر فقط در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شد. بنابراین، نتایج آن را باید با احتیاط بیشتری به دانشجویان خارجی دانشگاه‌های علوم پزشکی کل ایران تعمیم داد.
- ۲- حساسیت زیاد و ترس از شناخته شدن برخی از دانشجویان خارجی کشورهای خاص که تنها آن‌ها به عنوان

from:

<http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED453751.pdf>

- نمایندگانی از کشورشان در ایران در حال تحصیل بودند، باعث گردید تا آن‌ها از همکاری با پژوهشگر امتناع نمایند.
- ۳- عدم تسلط کافی برخی از دانشجویان خارجی به زبان فارسی به ویژه دانشجویان سال‌های اول، مانع جدی در کسب اطلاعات کافی در زمینه مشکلات آموزشی آن‌ها بود.

References:

- Rosenthal DA, Russell J, Thomson G. Social connectedness among international students at an Australian University. *Social Indicators Research*. 2007; 84(1), 71-82.
- Zhang, W. (dissertation). Academic adaptation experiences of Chinese graduate students at JFOU. Tokyo: J. F. Oberlin University; 2009.
- Johnson V. When we hinder foreign students and scholars, we endanger our National Security. *The Chronicle of Higher Education*. 2003; 49(31): 7-9.
- Institute of International Education. Open doors: Report on international educational exchange. Institute of International Education: United State, New York. 2013
- Baumgartner J. The economic benefits of international education to the United States. [Cited 2009 Jul 28]. Available from: <http://globalhighed.wordpress.com/2009/05/13/economic-benefits-of-internationaleducation-to-the-united-states>.
- Tseng WC, Newton FB. International students' strategies for well-being. *College Student J*. 2008; 36 (4): 591-7.
- Klomegah RY. Social factors relating to alienation experienced by international students in the United States. *College Student J*. 2006; 40(2): 303 -15
- Kaur D. (Dissertation). International students and American higher education: a study of the academic adjustment experiences of six Asian Indian international students at a research level II University. Charlotte, North Carolina: University of North Carolina at Charlotte; 2006.
- Jochems W, Snippe J, Smid, HJ, Venrweij A. The academic progress of foreign students: study achievement and study behavior. *Higher Education*. 1996; 31(3): 325- 40.
- Hayden L. (dissertation) Meeting the needs of international students at Dominican University of California. California: Dominican University of California; 2003.
- Nicholson MW. Adaption of Asian students to American culture. [Cited 2001 Apr 28]. Available from: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED453751.pdf>
- Briguglio C. Language and cultural issues for English-as-a-second/foreign language students in transnational educational settings. *Higher Education in Europe*. 2011; 25(3): 425-33.
- Hagdoost A, Pourkhandani A, Afzalan F. Investigating the effective factors on the time length of the Iranian granted students education in Britain. *Res Planning Higher Educ*. 2007; 12(4). 107-25. [In Persian]
- Selvadurai R. Problems faced by international students in America colleges and Universities. *Community Review*. 1992; 12(1): 27-32.
- NAFSA. The Economic Benefits of International Education to the United States for the 2009-2010 Academic Year: A Statistical Analysis. New York: NAFSA, Association of International Educators; 2010.
- Eustace RW. (dissertation). Factors influencing acculturative stress among international students in the United States. Manhattan: Kansas State University; 2007.
- Portal Director of Student Affairs. The regulations of registering foreign students in the universities and other higher education institutes in the Islamic Republic of Iran. [Cited 2007 Oct 20]. Available from: <http://www.edd.behdasht.gov.ir/>. [In Persian].
- Schneider M. 'Others' open doors. How other nations attract international students: Implications for US educational exchange. [Cited 2001 May 29]. Available from: <http://nccastaff.bournemouth.ac.uk/hncharif/MathsCGs/Desktop/PGCertificate/Assignment%20-%202002/execsummary.pdf>.
- Moslemi Naeini H. the conditions of foreign students in Iran: Every day better than yesterday. Afghan Students Association Semnan. [Cited 2009 Apr 10]. Available from: <http://www.afguns.blogfa.com/post-50.aspx>. [In Persian]
- Nasr AR, Arizi HR, Abolghasemi M, Pakseresht MJ, Kiamanesh A, Bagheri KH, et al. Educational

- research: An introduction. (Translation). Gall M, ed. Tehran: Samt; 2007. [In Persian]
21. Krippendorff. Content analysis: an introduction to its methodology. 2nd ed. London: Sage Pub; 2009.
 22. Lichtman M. Qualitative Research in Education: A Users Guide. New York: Sage Pub; 2010.
 23. Colvin C, Jaffar F. Enhancing the International Student Experience: The importance of International Student Groups and peer support at Edith Cowan University. [Cited 2007 Jul 6]. Available from: http://fyhe.com.au/past_papers/papers07/final_papers/pdfs/2c.pdf
 24. Balas A. Using participation to assess students' knowledge. *College Teaching*. 2000; 48(4): 122-3.
 25. Epstein D, Boden R, Kenway J. Teaching and supervision. 5th ed. London: Sage Pub; 2012.
 26. Hamosh M, Zamani N. Investigating the problems of foreign students of medical sciences university of Iran. Tehran: Medical Sciences University of Iran; 2008. [In Persian]
 27. Mostafa, G. M. M. Learning and cultural experiences of Arab Muslim graduate students in a Canadian University. *J Contemporary Issues in Education*. 2006; 1(1): 36-53.
 28. Poyrazli S, Kavanaugh PR. Marital status, ethnicity, academic achievement, and adjustment strains: The case of graduate international students. *College Student J*. 2006; 40 (4): 767-80.
 29. Hechanova-Alampay R, Beehr TA, Christiansen ND, Van Horn RK. Adjustment and strain among domestic and international student sojourners: A longitudinal study. *School Psychology International*. 2012; 23 (4): 458-74.
 30. Ramsay S, Barker M, Jones E. Academic adjustment and learning processes: A comparison of international and local students in first-year University. *Higher Education Research & Development*. 1999; 18(1): 129-44.
 31. Wilton L, Constantine MG. Length of residence, cultural adjustment difficulties, and psychological distress symptoms in Asian and Latin American international college students. *Journal of College Counseling*. 2008; 6 (2): 177-86.

An Investigation of Factors Effective on Foreign Students' Educational Problems in Isfahan University of Medical Sciences, Iran

Khadijeh Jamshidi-Moghaddam^{1}, Ahmad Reza Nasr², Seyed Ebrahim Mirshah-Jafari³*

1. *M.Sc. in Educational Programming, Department of Educational Programming, School of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran*

2. *Ph.D. in Curriculum Planning, Professor, Department of Educational Sciences, School of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran*

3. *Ph.D. in Curriculum Planning, Assistant Professor, Department of Educational Sciences, School of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran*

• **Received:** 19 Jan, 2015

• **Received Corrected Version:** 5 May, 2015

• **Accepted:** 6 May, 2015

Background & Objective: Foreign students encounter educational problems which make studying in the host country difficult. Given the importance of the educational problems of foreign students, and identifying the factors which alleviate these problems, this study examined the educational problems of international students of Isfahan University of Medical Sciences, Iran.

Methods: This was a quantitative-qualitative study with a descriptive-analytical design. In the qualitative section, interviews were conducted with 14 foreign students, and in the quantitative section, 56 students were selected through random sampling proportional to sample size. Semi-structured interviews and a researcher-made questionnaire were used to collect information. Data analysis was conducted using categorization methods, descriptive statistics, univariate t-test, ANOVA, post hoc test, and multiple regression in SPSS software.

Results: In the qualitative section, the foreign students' educational problems included weakness in understanding Persian, different educational system, the professors' inappropriate teaching method, and dissatisfaction with textbooks. In the quantitative section, the educational problems were not significant at a 0.05 level. Moreover, the students' problems in terms of culture and the length of stay in Iran showed significant differences.

Conclusion: The results of predictor factors of educational problems revealed that cultural dissimilarity and short presence in Iran are the main predictor factors. Therefore, in order to motivate learning in foreign students, and thereby, decrease their educational problems, it is necessary to familiarize them with Iranian customs and hold classes to introduce them to the Iranian educational system.

Key Words: Foreign students, Host country, Educational problems, Medical sciences, Iran, Qualitative-quantitative study

***Correspondence:** Department of Educational Programming, School of Psychology and Educational Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

• **Tel:** (+98) 31 3668 3107

• **Fax:** (+98) 31 3793 2542

• **Email:** jamshidi.khadijeh@yahoo.com